

Míssils i blocs: una conjuntura cada cop més perillosa

Einstein i el físic francès Paul Langevin a un meeting pacifista a Berlín el juliol del 1923.

(ciència 29)

L'opinió pública mundial, aquests darrers mesos, asisteix a una conjuntura político-militar nova. Des del 1947, en què la unitat democràtica contra el feixisme va ser trencada, el món s'ha anat polaritzant en dos blocs polítics i militars. Aquest enfrontament ha passat per diverses fases de diferent caràcter, sempre en la direcció de l'agreujament, malgrat les esperances que algun cop s'han desvetllat. Avui dia, amb el conflicte dels "euromíssils", la tensió sembla que ha arribat a un punt màxim. La sensibilitat dels ciutadans catalans i espanyols referent a les qüestions del perill de guerra nuclear, segons una enquesta recent, no és gaire elevada. Sembla que el problema que preocupa més —i no sense raó— és el de l'atur, i només en segon lloc el de la guerra. Aquest fet ens ha de portar a fer les reflexions oportunes.

En primer lloc, no podem oblidar les implicacions que tenen (i han tingut molts cops) els científics en la base tecnològica de la guerra. No és el moment de considerar en detall els elements que il·lustren aquesta història. En realitat, no és història: una gran part dels científics del món desenvolupen una recerca directament lligada als interessos de "defensa".

Ja fa uns anys, sobretot a partir de la catàstrofe de Hiroshima i Nagasaki, alguns destacats intel·lectuals, la major part d'ells científics implicats en les recerques nuclears, van iniciar un moviment de rebuig a l'estratègia basada en les noves armes. Aquest moviment va partir d'un manifest contra la guerra nuclear encapçalat per **Bertrand Russell** i **Albert Einstein**, el 1955. Evidentment, aquest moviment anava precedit per una important tradició de sensibilitat pacifista en la qual Einstein, per exemple, havia participat. Això va donar lloc, com ho explicàvem en el n.º 23, a la Conferència Pugwash i a la sèrie de reunions i accions que ha donat lloc.

La situació actual, s'ha de dir amb claredat, és força més greu. Avui l'estratègia militar dels blocs ha canviat substancialment. Els detalls els podeu trobar a l'article de Roberto Fieschi al n.º 16 de (ciència). Es tracta, en suma, de la introducció del concepte de "guerra nuclear limitada", limitada, s'entén, a Europa. Com a possible preludi d'aquesta confrontació, actualment vivim la qüestió dels dits "Euromíssils": davant la instal·lació de míssils SS-20 per part de la Unió Soviètica, els Estats Units i l'Aliança Atlàntica han anunciat el desplegament d'uns míssils similars als països europeus, és a dir, d'abast mitjà. El desembre d'aquest any, si no hi ha acord a les converses en curs a Ginebra, s'instal·laran els míssils "Creuer" i "Pershing II" a molts països europeus. Aquest fet assenyala tot sol la gravetat de la situació.

Davant la irresponsabilitat dels dirigents polítics dels blocs, ha reascut a tot Europa un important moviment per la pau i el desarmament. En l'editorial del número de gener saludàvem la creació del *Comitè Català d'Acció per la Pau i el Desarmament*. No sabem encara que les institucions científiques catalanes hagin discutit sobre aquesta qüestió. Els científics deuen sentir el problema com la major part dels ciutadans, però cal que no oblidin el lloc privilegiat que ocupen en aquesta qüestió.

Comencem a veure, en canvi, algunes iniciatives destacables. Una d'elles, per exemple, és la publicació d'un recull d'articles d'**E.P. Thompson**, el conegut historiador anglès, que sembla que ha agafat el relleu a Bertrand Russell. Ell proposa, en el si del moviment europeu per la pau, una "opció zero" per a Europa. Europa, no hi ha dubte, és l'eix de les tensions actuals i per això és políticament justificable centrar-hi els objectius a curt termini. En aquest sentit, seria important que el govern espanyol aclarís aviat la seva posició.